

Recall

Στο έργο της Ρένας Παπασπύρου απαντά ένα πυκνό δίκτυο από διασταυρούμενους συσχετισμούς εικόνων και μια αφθονία αναφορών που επανέρχονται σε ατέρμονους κύκλους. Για να εκτιμήσει κανείς επαρκώς το σύνολο του έργου αυτού, θα όφειλε μάλλον να επιδοθεί σ' ένα συνεχές πηγαιν' έλα κατά μήκος του χρόνου, σε μια σειρά χρονολογικών αλμάτων, αναδρομών και οπισθοδρομήσεων, σε ένα είδος κινηματογραφικού παράλληλου μοντάζ. Με το βλέμμα προσηλωμένο σε σκόρπιες λεπτομέρειες, συλλέγοντας εγκαταλειμμένα απομεινάρια υλικών (αποκόμματα χαρτιού, θραύσματα μετάλλου, κτλ.) και σπαράγματα λιθοδομών, παραποιώντας φωτοτυπίες, η Παπασπύρου δημιουργεί λεπτολογικές συνθέσεις, μικροτοπιογραφίες όπου εκτυλίσσεται ένα εικαστικό μυστήριο, γεμάτες από εικόνες προς ανακάλυψη, με ένα ασυνήθιστο, ανοίκειο σχεδόν βάθος πεδίου.

Κυριολεξία και σύμβολο συναρμόζονται απόκομμα το απόκομμα και ρίχνονται σε ένα μίγμα δίχως την παραμικρή ιεράρχηση, ένα μίγμα όπου τα υλικά παρουσιάζονται ως υλικά ενώ η ταυτολογία αυτή συγχρόνως υπονομεύεται και αναιρείται.

Το σύνθετο έργο της Παπασπύρου μπορεί σαφώς να ιδωθεί ως ένα τεκμήριο για το πέρασμα του χρόνου, μια έμμονη πραγμάτευση της ύλης, του εφήμερου και της εμπειρομένης στον χρόνο εμπειρίας, ενώ υπάρχει πάντοτε το δελεαστικό ενδεχόμενο μιας αλληγορικής ανάγνωσης των 'αντεστραμμένων' εικόνων της. Εντούτοις, ο θεατής που έχει τη διάθεση να εμβαθύνει, διαπιστώνει πως, στην πραγματικότητα, αυτού του είδους οι ερμηνείες είναι μάλλον δευτερευούσης σημασίας σε σύγκριση με το στοιχείο της επανάληψης που χαρακτηρίζει την πρακτική της.

Η τελευταία δουλειά της Ρένας Παπασπύρου πλάθει ένα ρευστό τοπίο πιθανών αναγνώσεων και συσχετισμών όπου η γραφή γίνεται σχέδιο και το σχέδιο

μεταλλάσσεται σε μια διαδικασία υποθέσεων και προβολής συμπερασμάτων.

Τον τόνο της έκθεσης δίνει μια κολώνα από πλεξιγκλάς ψηλή ως το ταβάνι: φέρει συνθέσεις από φωτοτυπικά αποκόμματα που απεικονίζουν με τη σειρά τους κομμάτια τοίχων (από τα παλιά γραφεία της πολεοδομίας), στα οποία αναγράφονται πραγματικοί και επινοημένοι αριθμοί τηλεφώνου με τον γραφικό χαρακτήρα της ίδιας της Παπασπύρου. Η δύναμη του έργου προκύπτει από τις διακυμάνσεις που παρουσιάζει η πυκνότητα των επικολλημένων φωτοτυπιών κατά μήκος της κολώνας. Η πληροφορία τοποθετείται αραιότερα προς την κορυφή της, για να πυκνώσει κατόπιν σταδιακά και διακριτικά προς το μέσον και στις άκρες των τεσσάρων γωνιών της. Η συστηματική αυτή υπερσυγκέντρωση αποτελεί αφετηρία μιας διαδικασίας όπου το ερέθισμα για επικοινωνία συνυπάρχει επιτυχώς με την ίδια τη ματαίωσή του και, συνεπώς, με την αδυναμία επικοινωνίας: ονόματα και αριθμοί 'τρέχουν' σε τέτοια εγγύτητα και σε τέτοιο βαθμό συσσώρευσης ώστε η πληροφορία που περιέχουν να ακυρώνεται. Συγχρόνως, εξαιτίας των τόσων αναφωτοτυπήσεων που προηγήθηκαν των τελικών εικόνων στο έργο, κάποια από τα χρώματα δίνουν στο χαρτί έναν παραπλανητικά αισθησιακό χαρακτήρα. Αντί, ωστόσο, να δίνει την εντύπωση μιας μνημειακής βαρύτητας, το διπλής όψεως αυτό προπέτασμα εγγράφεται στον εκθεσιακό χώρο –και στο οπτικό πεδίο του θεατή– ως μια κάθετη τομή, ως ένα στοιχείο που διαχωρίζει την ίδια στιγμή που συνενώνει. 'Συρράπτοντας' μεταξύ τους ποικίλες ζώνες χρονικότητας, αναπαριστά διαφορετικά, αν και παράλληλα, χρονικά πλαίσια.

Στο φόντο, μια σειρά φωτοτυπιών στις οποίες η καλλιτέχνις έχει επέμβει –όπως φαίνεται από τον γραφικό χαρακτήρα της στα ονόματα και τους αριθμούς που αναγράφονται επάνω τους– έχει τοποθετηθεί απευθείας στον τοίχο. Στην περίπτωση αυτή, κάθε φωτοτυπία αποτελεί ένα μεμονωμένο στοιχείο που έρχεται να πάρει τη θέση του σε ένα σύστημα διευθέτησης της αδιάκοπης αυτής ροής πληροφοριών. Το

απείθαρχο αυτό πλέγμα οπτικών δεδομένων δημιουργεί μια εντυπωσιακά πολυδιάστατη εικόνα όπου, και πάλι, η επικοινωνία και η ταξινόμηση αποδεικνύονται αδύνατες. Μπορεί ο θεατής να αναζητήσει πιθανές συνδέσεις μεταξύ της επίτοιχης εγκατάστασης και της κολώνας, το ίδιοφύες στην κατασκευή του, ωστόσο, σύστημα της Παπασπύρου παράγει συνεχώς νέες μεταθέσεις στον τρόπο με τον οποίο τα στοιχεία του συνδέονται, ή αποσυνδέονται, διασταυρώνονται, ή προσπερνούν το ένα το άλλο.

Τμήματα που αποκολλήθηκαν από τις επιφάνειες των τοίχων στο γραφείο της πολεοδομίας, τοποθετούνται επάνω σε ένα φύλλο πλεξιγκλάς σαν γλυπτικό αποτύπωμα σχεδόν του χώρου από τον οποίο προήλθαν. Η Παπασπύρου συντάσσει το χρονικό του 'μετά' ενός εργασιακού χώρου –ενός χώρου που αναδύεται εν μέρει μέσα από το ίχνος μιας συνεχιζόμενης ανθρώπινης δραστηριότητας όπως την καταδεικνύουν τα γραπτά αυτά σημεία– καθιστώντας ορατά μέσω αυτού τα σημάδια κατοίκησης του (αλλά και βανδαλισμού του) από τους πρώην εργαζόμενους. Στο συγκεκριμένο έργο η καλλιτέχνης μεγεθύνει κυριολεκτικά τον ιστό των συνδέσεων που εκπηγάζουν από και κατευθύνονται προς πλήθος διαφορετικών κατευθύνσεων και μεταλλάσσει τη συνήθη τάξη πραγμάτων θέτοντας υπό αμφισβήτηση τη θέση του υποκειμένου στον κοινωνικό χώρο.

Όπως πάντα, αντί να παραδοθεί σε σχηματικές ασκήσεις, ή να εικονογραφήσει απλώς μια ιστορία, η Παπασπύρου προσεγγίζει την αφήγηση αντιστεκόμενη παράλληλα –και μόνιμα– σε αυτή. Δημιουργεί την τέχνη της σκαλίζοντας βαθύτερα από την επιφάνεια των πραγμάτων και εκσκάπτοντας τεκμήρια από διαφορετικούς χώρους. Η πνευματική αυστηρότητα και οπτική δυναμική του έργου της ταυτίζονται με την κατ' εξακολούθηση διερεύνηση των δυνατοτήτων της επανάληψης, στο πλαίσιο της οποίας, όπως απέδειξε και η Γερτρούδη Στάιν, τίποτε δεν επαναλαμβάνεται αληθινά. Κάθε

έργο αποτελεί μια δύναμη μετωνυμία, είναι παράδειγμα μιας ακατάληκτης διακειμενικότητας, αλλά παραμένει πεισματικά μοναδικό.

Ξένια Καλπακτσόγλου, Μάρτιος 2012